

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

123. An in collatione serotina ieiuniorum quantitas licita possit tuto sumi
in solo pane? Et an sine peccato mortali in serotina refectione ieiunii
licitum sit sumere quantitatem excedentem uncias ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

malus in praxi, to. 1. lib. 4. c. 14. num. 185. & Bonac. de leg. disp. c. 1. p. 1. q. 1. r. 3.

RESOL. CXXII.

An in collatione serotina ieiuniorum licitum sit sumere uncias octo in pane cocto? Et quid de aliis iufculis? Ex part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 8. alias 29.

Prima sententia negat. Ita Layman. l. 4. tr. 8. cap. 1. num. 9. Filiucius tom. 2. tr. 27. num. 11. qui monet, non bene arguere illum, qui dicit: [In collatione vespertina possunt licite sumere, quatuor uncias panis, duas uncias amygdalarum, & quantum aquae libererit; ergo etiam ex aqua; pane illo, & amygdalis postum conficere iufculum coctum, & illud totum sumere loco collationis: nam agente igne per concoctionem, plurimum mutatur materia subiecta, siquae ex ea alius cibus magis nutritivus, maiusque pondus acquirit; ita ut, iudicio peritorum, ex illis quatuor uncias panis, amygdalis, & aqua, haberi possint duo iufcula pertingentia ad pondus viginti quatuor vnciarum, quae vtiq; possent deferuire in eodem, penes dixerim, competentem.]

Secunda opinio permittit iufcula, si quantitas tamen permittam frugum quantitatem non exaquet. Ita Escobar in Theol. moral. tract. 1. exam. 1. cap. 1. n. 101. unde obseruat Pellizzarius in Man. Reg. tom. 1. l. 3. cap. 1. n. 16. quod aliqui docti Neoterici, & inter illos, Pater Dominicus Zanetus, concedunt in refectiuncula vespertina sumi posse iufculum ex pane, & aqua, pertingens ad duodecim uncias.

Tertia opinio concedit absolute, in collatione serotina sumi posse iufculum, absque peculiari indigentia, ac necessitate dummodo, iufculum non sit coctum in aliquo cibo vetito; sed tantum in pane, vel cum fructibus, nec excedatur quantitas aliqui consuetudinis. Ita Pellizzarius loco citato qui citat ex Societate Azorum, & Reginaldum. Idem docet Nicolaus Moscovitis in Typocinio Sacre Artis Penitentiariae, part. 2. §. De secundo precepto ieiunij, num. 22. Ghetius in thesaur. animae, tom. 1. verb. Ieiunium, cap. 1. q. 4. & ideò Carraza in Reg. D. Benedicte, disp. 128. n. 16. docuit, non audeat condemnare qualitatem collationis serotinae quomodolibet paratam.

Quid ego sentiam, dicam breuiter. Puto igitur, omnia iufcula non esse in collatione introducenda; & ita adhaec prima sententia, stante consuetudine, cui in hoc standum est necessarium, ut alibi à nobis firmatum est. Non tamen secundam, imò & tertiam sententiam reprobò: quia in iufculis obseruatur consuetudo, quoad genera ciborum, quae ipsa introduxit, & alium videtur variari modus. Vnde cum Trullench. in Decal. tom. 1. l. 3. cap. 1. dub. 6. num. 8. non condemnatum eum, qui in refectiuncula vescitur pane cocto cum aqua, oleo, & sale, in quantitate alijs licita, quidquid alibi etiam probabiliter asserui.

RESOL. CXXIII.

An in collatione serotina ieiuniorum quantitas licita possit dari sumi in solo pane? Et an sine peccato mortali in serotina refectiuncula ieiunij licitum sit sumere quantitatem excedentem uncias octo, v. g. quantitatem duarum vnciarum ratione paruitatis materiae? Ex p. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 15.

1. Negatiuam sententiam nouissime tenet Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 15. vbi sic ait: [Illud etiam hic aduerto, quòd quando Doctores concedunt quantitatem octo vnciarum in collatione serotina; non est sensus, comedentem, si velle posse sumere octo uncias panis, alias nolit sumere, quidquam de fructibus, aut herbis: sed sensus, ieiunantem partim ex fructibus, aut herbis, partim ex pane posse sumere quantitatem octo vnciarum. Moueor, tum ex communi modo loquendi, quo vtantur Doctores communiter, dum loquuntur de quantitate, & qualitate refectiunculae vespertinae; si quidem communiter supponunt cum pane modico iungi fructus, aut herbas: tum quia panis maximè confert ad nutriendum, idedque si concederentur octo unciae panis, ieiunans nimiam caperet sustentationem: puro autem, quòd si ieiunans in refectiuncula velle vti solo pane, possent ei concedi quinque panis unciae circiter.] Ita ille.

2. Sed, vt verum fatear, ego non damnarem de peccato mortali qui quantitatem licitam totam in pane fumeret: nam Doctores asserunt, quantitatem licitam esse uncias octo panis cum fructibus; quia communiter cum pane talia obsonia iunguntur: sed non ex hoc sequitur, quòd quis non potest sumere quantitatem vnciarum octo solius panis, sicut posset etiam sumere quantitatem vnciarum octo, aut nucum, vel amygdalarum, aut aliorum fructuum: nam eo ipso, quòd consuetudo introduxit talia obsonia in collatione serotina, liberum est de ipsis sumere, quae magis placuerint, & ided licitum est illa sumere, coniunctim, vel separatim, in quantitate tamen permittita à Doctoribus.

3. Dicere autem, panem habere magnam substantiam, non facit ad rem: sufficit nobis, quòd sit cibus à consuetudine introductus: vt sunt festucae, magnae substantiae: vnde, si quis fumeret (vt vult Pellizzarius uncias quinque panis, & uncias tres festucarum, non frangeret ieiunium, & tamen fumeret maiorem substantiam, quàm si fumeret uncias octo panis. Igitur de cibis introductis in vespertina refectiuncula à consuetudine, non est attendenda qualitas, sed quantitas, & in hoc sensu intelligendus est Caietanus in Summ. verb. Ieiunium. Vnde sententiam amicissimi Patris Pellizzarij refellit Trullench in Decal. to. 1. l. 3. c. 2. dub. 3. num. 8. vbi sic ait: [Quaeres, quid liceat sumere in refectiuncula? Respondeo, licite sumi posse ea, quae communiter in ientaculis, & post prandium sumi solent, qualia sunt arborum fructus, herbae, & cibi leniores, vt ficus, amygdalae, vnae passae, nuceae, pyrae, poma, oliuae, bellaria, vel alia ex saccharo, aut melle confecta electuaria: item & panis, vel solus, vel cum aliquo ex dictis.] Ita ille, cui adde etiam Iacobum Marchantium in 99. Pastor. p. 2. c. 3.

4. Sed hic obiter quaero, an sine peccato mortali in serotina refectiuncula licitum sit sumere quantitatem excedentem uncias octo? Respondeo affirmatiue ratione paruitatis materiae: & ego alibi ex Turriano, quantitatem duarum vnciarum existimaui paruum materiam. Sed Escobar in Theol. moral. tract. 1. exam. 3. c. 3. n. 104. putat hanc assignationem laxam esse, & admittit tantum vnciam vnam. Verum nostram sententiam nouissime docet doctissimus Pater Leander à Murcia in 99. Regul. in cap. 2. super c. 3. Regula D. Francisci, §. 2. n. 49. sic asserens: [En la materia del ayuno se dà paruidad. Affi lo tienen Sanchez in Summa, tom. 1. l. 1. c. 4. n. 12. Alfonso de Leon de officio Confessarij p. 1. recoll. 7. n. 23. Luis de Torre in Summa Theologiae moral. part. 1. c. 56. dub. 17. num. 2. y comunemente los Doctores. Tota la dificultad està en señalar, que cantidad será parua en esta materia. El dicho Padre Luis de Torres en lugar

Alibi sup. in Ref. 90. §. 1. & in Ref. 92. ex doct. §. vlt. & in Ref. 96. §. vlt. in princ. & ad medium, & superius in tr. 4. Ref. sol. 24. §. 2. prope finem, vbi, & no precaria.

citado dize, que la cantidad de dos onças no es materia de pecado mortal, sino que se ha de juzgar por parua; però Antonio de Leon en la erudita question, que trató del *Chocolate*, *part. 3. n. 21.* reduce la paruidad de materia a dos onças, o onça y media, diziendo, porque ay quien reduzga la colacion a la quarta parte de la cena comun, no es mal fundamento para dezir, que la quarta parte de la colacion sea materia parua, de donde colige, que como vnos reduzgan esto à seis, otros à ocho onças, los que dixeren, que la colacion se ha de hazer en cantidad de seis onças, diran que la paruidad de la materia se ha de reducir a onça y media, que es la quarta parte; y los que lleuaren, que la cantidad de la dicha colacion ha de ser en ocho onças diran, que la paruidad sera dos: con esta sententia se

conforma Ant. nro Diana *5. part. tract. 5. resol. 11.* [Hoc supposito, vt dixi, respondet affirmatiuè ad questionem. Et ita in terminis illam tenet Pater Pelizarius *vbi sup. in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. c. 5. n. 11.* vbi sic ait: *[Concedo tamen, quòd si quis in collatione vespertina sumat vncias decem cibi communis, peccat solum venialiter. Idque colligo ex eo, quòd iuxta dicta, probabile est posse licitè sumi in vespertina refectiuncula octo vncias absque vilo peccato; & alias probabile putant Turrianus p. 1. Sum. cap. 256. d. 27. n. 2. & Diana p. 5. tract. 5. resol. 11. ad vliaticam ieiunij mortalem non sufficere quantitatem duarum vnciarum cibi communis; & consequenter censent comedentem dictas duas vncias, peccare solum venialiter contra legem ieiunij. Vnde fit, vt sumens in collatione ieiunij duas vncias, vltra octo, quæ conceduntur, peccet solum venialiter. Quod Confessarij bene notent, ad subleuandam summam difficultatem, quam plures fideles sentiunt in obseruandis Ecclesiæ ieiunijs.]* Ita ille, & ego. Quare nimis rigidum puto amicissimum Lezanam, qui in *Summa q. Reg. tom. 1. verb. ieiunium, num. 4.* tantum concedit in collatione serotina, tres, aut quatuor vncias. Nec deseram hic obiter adnotare nouissimè Ioannem Henrici in *pract. q. sect. 16. q. 4.* docere, [que la cantidad de las ocho onças para colacion, no se han de entender con las frutas muy humidas, como son uuas, y ceruelas frescas, y cosas semejantes, porque doze onças desta frutas muy humidas son ocho de las frutas secas, y assi la maior cantidad de lo humido, equiuale à menor cantidad de cosas secas.] Ita ille. Sed tu cogita.

RESOL. CXXIV.

An licitum sit in collatione serotina ieiunij sumere legumina cocta in quantitate licita, v. g. vnciarum octo? Ex part. 5. tra. 14. & Misc. 2. Resol. 14.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Bossius *tract. de Iubileo, sect. 4. part. 18. n. 128.* vbi sic ait. Etiam si non subsit causa, vt puta infirmitas stomachi, cenfeo in collatiuncula licitum esse edere iusculum ex aqua, seu vino, pane, & herbis, aut leguminibus, nullo alio præter salem, & parum olei adhibito condimento, & seruata debita quantitate, scilicet ea quantitate panis, aut herbarum, aut leguminum, quam seorsim licet sumere, quia cum panis solum cum aqua decoquitur, parum immutatur, & sic etiam herba, & legumina. Ita ille.

2. Sed contrariam sententiam docet Villalobos in *summ. tom. 1. tract. 23. diff. 7. num. 4.* vbi sic asserit. [No se puede hazer colacion con pescado, o hueuos, ni tanpoco con legumbres, como dize Azorio *part. 1. lib. 7. cap. 8. q. 8.* lo qual entiendo yo, quando fuèlle garbanzos tostados, o fabas crudas, sera materia de colacion.] Sic ille, & præter illum & Azorium docet etiam

Sup. hoc §. 1. in Resol. 116. §. Villalobos, & §. Reg. in. & §. Fillicius, & in alijs §§. designatis sup. hoc in sup. dicto §. Villalobos.
Pro ouis, & pisceato contentis in lin. 3. huius §. in §. 1. & 2. not. præter. & in

hanc sententiam Layman, in *Theolog. mor. lib. 4. m. 185.* Filliucius *tom. 2. tract. 27. part. 2. cap. 2. dub. 6. num. 30.* & alij communiter. Et ratio est manifesta, quia in refectiuncula vespertina solum edii possunt quæ ante, vel post prandium, aut cœnam sumi solent, non autem cibi, qui valent potissimum ad nutriendum, qualia sunt pisces & legumina. Adde quòd collatiuncula vespertina licita est ex consuetudine; sed consuetudo non introduxit, vt in ea sumantur legumina cocta, vt pater, ergo, &c. Vnde si Bossius *loco citato num. 110.* merito negauit pisces posse sumi in collatiuncula ieiuniorum, nescio quomodo possit concedere legumina esse licita, nam, vt tradunt Doctores citati, etiam legumina ad nutriendum potissimum valent.

RESOL. CXXV.

An licitum sit eum, qui paratus est cenare, inuitare causa vrbaniatis ad cenandum in die ieiunij?
Et ex doctrina huius questionis inferur etiam vendentes in diebus ieiunij cibos prohibitos, an peccent?
Et an seruus, & ancilla, qui condunt, & porrigunt cibos, & mensam heris non ieiunantibus sternunt, mensaque ministrant culpa participes efficiantur? Ex p. 1. tr. 1. Res. 38.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Lessius *l. 4. c. 1. dub. 3. n. 10.* cum Fagundez *Prac. 4. l. 1. c. 10. n. 12.* Et ratio est: quia nemo potest inuitari, aut incitari ad id quod sine peccato præstare non potest: sed hic non potest sine peccato comedere, vt supponitur; ergo non erit licitum illum ad cenam inuitare.

2. Hæc sententia est probabilis: sed contrariam sententiam probabiliorè esse puto cum Azorio *p. 1. l. 7. c. 31. q. 12.* & Salas *de empr. dub. 47. num. 10.* qui citat Sa, & alios. Idem etiam docet Naldus in *sum. verb. ieiunium, num. 1.* Nauarrus ex Caietano in *Man. c. 21. num. 24.* Idem docet Tannerus in *2. 2. disp. 9. 3. dub. 5. num. 94.* Philarchus *de offic. Sacerd. tom. 3. part. 2. l. 3. cap. 25. in fin.* & nouissimè Franciscus Ortiz in *sum. c. 19. mand. 2. n. 10.* vbi sic asserit: [El que por causa de vrbaniad, d de hospicio da comida al que esta aparejado à no ayunar, no pecca.] Et ratio est: quia in ea circumstantia non inuitas illum ad cenandum absolute, sed ad cenandum in domo tua, & non alibi; & sic non offers cenam, sed offers locum, in quo cenari fieri potest. Probat hoc etiam Nauar. quia licitum est, ex iusta causa, inuitare ad actum per se, & suo genere bonum vel indifferentem, nullo modo consentiendo in eum, quatenus ex malitia alterius efficiatur malus. Cæteras rationes vide apud Philarchum *vbi supra.*

3. Post hæc scripta inueni, sententiam Nauar. etiam docere Layman in *Theol. mor. l. 2. tr. 5. c. 13. n. 2.* Filliucium *tom. 2. tr. 27. p. 2. c. 5. n. 94.* & Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 23. diff. 3. n. 2.* vbi sic asserit: [Si aliquo conuida à cenar al que sabe, que si no cena alli, ha de cenar en otra parte, no sera peccado conuidarle, segun Cayetano, y Nanarro: porque esto no es conuidarle à que cene, que ya hauià de cenar, sino à que cene alli, y no en otra parte, y como hauià de cenar à la costa, cena a la del, que le conuida.] Ita ille. Vnde apparet, ex autoritate tantorum virorum quam probabilis sit hæc opinio.

4. Ex his inferur primò, vendentes in diebus ieiuniorum cibos prohibitos, non peccare: quia tales in bona fide vendunt, & non videntur cooperari peccato illorum, qui mala fide emunt; & in illis diebus multi sunt, qui iis cibis indigent, nec venditores vlla legententur explorare voluntatem, & causas emptionis; ergo, si venditor cerò non nouerit emptionem in